

## V. OCENIANIE

### A. Ocena osiągnięć uczniów

Integralną częścią nauczania jest ocenianie, które polega na bezustannym zbieraniu informacji o przebiegu procesu uczenia się. Jest to również swojego rodzaju sposób na zachęcanie i stymulowanie uczniów do ich dalszego rozwoju.

Rozróżniamy dwie zasadnicze funkcje oceniania: diagnostyczną/bieżącą i klasyfikującą/sumującą. Różnice pomiędzy nimi obrazuje następująca tabela:

Ocenianie diagnostyczne/bieżące	Ocenianie klasyfikujące/sumujące
<ol style="list-style-type: none"><li>Ma na celu:<ul style="list-style-type: none"><li>monitorowanie postępów i rozwoju ucznia</li><li>sprawdzenie skuteczności zastosowanych metod i technik nauczania;</li><li>rozpoznanie indywidualnych potrzeb każdego ucznia;</li><li>nakreślenie kierunku dalszej pracy.</li></ul></li><li>Jest procesem ciągłym, wspomagającym.</li><li>Wyniki podane są w taki sposób, w jaki zdecyduje szkoła i sam nauczyciel (szeroki wachlarz możliwości).</li><li>Jest szczególnie przydatne nauczycielowi, uczniowi i jego rodzicom, stanowiąc dla nich informację zwrotną.</li><li>Ma postać:<ul style="list-style-type: none"><li>formalną: testy, sprawdziany, itp.;</li><li>nieformalną: obserwacja ucznia (jego zaangażowania ucznia w proces uczenia, aktywność, udzielane odpowiedzi itp.).</li></ul></li></ol>	<ol style="list-style-type: none"><li>Ma na celu:<ul style="list-style-type: none"><li>monitorowanie działania systemu szkolnego w dłuższym okresie;</li><li>porównanie osiągnięć uczniów z określonymi standardami;</li><li>globalne sprawdzenie jakości nauczania.</li></ul></li><li>Ma charakter okresowy i odbywa się w ściśle określonym czasie (zwykle na koniec semestru, roku szkolnego czy cyklu nauczania).</li><li>Najczęściej bazuje na pisemnych lub ustnych testach przygotowanych według wymaganych procedur.</li><li>Jest przydatne dla celów statystycznych, szczególnie dla nadzoru (np. kuratorium).</li></ol>

Właściwe ocenianie powinno być oparte na kilku fundamentalnych zasadach:

- Uczniowie powinni być poinformowani o kryteriach oceniania określonych w Przedmiotowym Systemie Oceniania (PSO) i o wszystkich obszarach aktywności, jakie będą podlegały ocenie. Warto je uzgodnić wspólnie z uczniami i przedstawić w formie kontraktu klasowego, którego następnie obie strony – zarówno uczniowie jak i nauczyciel – zobowiązane są przestrzegać.

- Przedmiotowy System Oceniania powinien być spójny z Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania (WSO).

3. Ocenianiu powinno podlegać przede wszystkim to, co uczeń umie i jak posługuje się zdobytą wiedzą. Uczniów należy też zachęcać do samooceny, porównania jej wyników z informacją zwrotną o postępach otrzymaną od nauczyciela, a następnie omówić z nimi ewentualne rozbieżności w postrzeganiu tychże postępów. Wskazane jest, aby uczniowie gromadzili te dane np. we własnym „Portfolio językowym”, wraz z próbkami własnych dokonań, co pozwoli na wyraźne udokumentowanie przyrostu wiedzy.

Ogólnie mówiąc, postępy nauczania i osiągnięcia uczniów można ocenić na podstawie:

- prac klasowych: testów osiągnięć – np. na zakończenie rozdziału, testów semestralnych i testu końcowego;
- kartkówek – zapowiedzianych i niezapowiedzianych krótkich testów, sprawdzających stopień opanowania materiału z 1-3 ostatnich lekcji;
- prac domowych;
- prac pisemnych;
- odpowiedzi ustnych;
- prac projektowych (oceniając zarówno proces ich powstawania, jak i sam produkt);
- bieżącej obserwacji aktywności na zajęciach;
- samooceny uczniów.

Należy jednak pamiętać, że znajomość języka, rozumianego jako narzędzia komunikacji, nie jest wiedzą, którą można ocenić jedynie za pomocą sprawdzianów i różnorodnych prac ustnych czy pisemnych. Znajomość języka to również skuteczność przekazu, efektywny odbiór wypowiedzi w obcym języku i gotowość do zareagowania stosownie do rzeczywistej sytuacji, a także świadomość różnic językowych i kulturowych, umiejętność logicznego myślenia, przetwarzania informacji oraz wiele innych składowych, których nawet najdokładniejszy test nie jest w stanie ocenić. Tym bardziej należy podkreślić rolę bieżącej obserwacji uczniów – tylko systematyczne diagnozowanie uczniów pozwoli ocenić ich zaangażowanie w proces dydaktyczny i postęp w nauce. Warto również pamiętać o konieczności oceniania każdego ucznia osobno – czyli jego rzeczywistego postępu w stosunku do predyspozycji, indywidualnych możliwości i umiejętności. Nie jest to zadanie łatwe, gdyż mając w grupie kilkunastu uczniów, z których każdy jest inny, trudno nie ulec pokusie oceniania wszystkich jedną miarą. Dobrze jednak tego unikać – pozwoli to nam dostrzec postęp każdego ucznia, tym samym motywując go do dalszej nauki.

## **1. Przedmiotowy system oceniania**

W każdej szkole obowiązuje Wewnątrzszkolny System Oceniania (WSO), do którego nauczyciel języka angielskiego musi się dostosować. Zachęcamy oczywiście do stosowania wszelkich innowacyjnych rozwiązań na lekcjach – np. systemu punktowego, systemu kar i nagród, plusów i minusów – im ciekawszy pomysł na zmotywowanie uczniów do nauki, tym skuteczniejszy zapewne okaże się system ewaluacyjny. Ważne jednak, aby system oceniania

języka angielskiego w rozliczeniu semestralnym współgrał z WSO. Ważne też, aby był przedstawiony uczniom na początku nauki języka – a jeszcze lepiej, wraz z nimi wypracowany, np. w formie kontraktu. Jeśli punkty kontraktu będą ustalone wspólnie z uczniami, łatwiej będzie egzekwować jego przestrzeganie.

Zaprezentowany poniżej przedmiotowy system oceniania to tylko przykład jednego z wielu rozwiązań. Tworząc go, uwzględniono następujące obszary wiedzy i umiejętności ucznia:

- gramatyka i słownictwo,
- czytanie,
- słuchanie,
- mówienie,
- pisanie.

Ponadto ocenie mogą podlegać m.in.:

- sprawdziany wiadomości / testy,
- praca domowa,
- prowadzenie zeszytu / zeszytu ćwiczeń,
- aktywność na lekcji,
- prace projektowe,
- komunikowanie się w języku angielskim,
- pilność / zaangażowanie ucznia.

## **2. Kontrakt**

1. System oceniania jest oparty na zasadzie sprawiedliwości.
2. Ocenianiu podlegają następujące rodzaje aktywności ucznia: sprawdziany, kartkówki, odpowiedzi ustne, prace domowe, ćwiczenia wykonywane w klasie, prace projektowe indywidualne i grupowe, zeszyt, umiejętność samodzielnego uczenia się i samooceny postępów nauczania, pilność.
3. Uczeń oceniany jest na dwa sposoby:
  - a) na bieżąco:
    - by pomóc mu rozpoznać i zrozumieć swoje mocne i słabe punkty oraz dać mu wyraźne wskazówki, nad czym powinien więcej pracować (ustalenie obszarów pracy wyrównawczej i pomocy);
    - by przekazać rodzicom/opiekunom informacje o jego postępach, mocnych i słabych stronach, a także wskazać, w jaki sposób powinien pracować, aby osiągnąć poprawę;
    - by dać nauczycielowi informację zwrotną na temat efektywności jego nauczania, właściwości doboru materiałów, oraz by pomóc w adaptowaniu planu nauczania, jeśli zachodzi taka potrzeba;
  - b) okresowo:

- by przekazać uczniowi, rodzicom/opiekunom i nauczycielom obraz postępów, aktywności i osiągnięć w języku angielskim pod koniec pewnego etapu nauki (np. koniec semestru / roku szkolnego / danego cyklu nauczania);
  - by dostarczyć informacji nauczycielowi odpowiedzialnemu za następny etap nauki.
4. Kontroli postępów nauczania dokonuje się:
    - a) przy pomocy obiektywnych sprawdzianów lub testów;
    - b) poprzez obserwacje innych rodzajów aktywności ucznia, według załączonych kryteriów.
  5. Uczeń ma prawo poprawić lub zaliczyć pracę klasowa w terminie wyznaczonym przez nauczyciela, nie później jednak niż na tydzień przed klasyfikacją. Dotyczy to również sprawdzianów, na których uczeń był nieobecny.
  6. W ciągu semestru przewiduje się co najmniej dwie prace klasowe, zapowiadane uczniom minimum tydzień przed planowanym terminem.
  7. Kartkówki sprawdzają wiadomości z bieżącego działu i nie muszą być zapowiadane. Jeżeli uczeń był nieobecny na kartkówce, odpowiedni materiał może zaliczyć w formie odpowiedzi ustnej.
  8. Poprawione prace pisemne uczeń dostaje do wglądu nie później niż w tydzień po przeprowadzeniu sprawdzianu, kartkówki zaś na następnej lekcji, o ile jest to możliwe.
  9. Ocenę za pracę w grupie i pilność przyznaje się na koniec semestru.
  10. Uczeń ma prawo być nieprzygotowany do lekcji dwa razy w ciągu semestru, co zostaje odnotowane przez nauczyciela w karcie obserwacji ucznia przed rozpoczęciem danej lekcji. Nie obejmuje to zwolnienia z pisania zapowiedzianej pracy klasowej.
  11. Jeżeli uczeń opuścił więcej niż 50% godzin lekcyjnych, może być niesklasyfikowany z języka angielskiego.
  12. Uczeń z opinią z poradni psychologiczno-pedagogicznej na temat specyficznych trudności w uczeniu się pisze prace klasowe, kartkówki i prace domowe dostosowane do swoich potrzeb i możliwości.
  13. Uczeń z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim uczy się według odrębnego programu. Oceniany jest jego wkład pracy i wysiłek proporcjonalny do możliwości.
  14. Ocenę celującą może otrzymać uczeń, który spełnia wszystkie warunki konieczne do uzyskania oceny bardzo dobrej, a dodatkowo wykazuje się wiedzą znacznie wykraczającą poza program nauczania obowiązujący na jego poziomie, wykonuje ciekawe pomoce naukowe lub interdyscyplinarne prace projektowe, bierze udział w konkursach przedmiotowych i odnosi w nich sukcesy.
  15. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia kryteriów dla oceny dopuszczającej, nie korzysta z proponowanej pomocy w postaci zajęć wyrównawczych, pracuje poniżej swoich możliwości i nie wykazuje chęci nadrobienia zaległości.
  16. Podane poniżej kryteria ocen stosuje się w połączeniu z treściami przewidzianymi w rozkładach materiału na dany semestr/rok nauczania w oparciu o wybrany i zatwierdzony przez dyrektora szkoły program nauczania.

### 3. Szczegółowe kryteria oceniania

Skala ocen	<b>Gramatyka i słownictwo</b> <b>Umiejętności ucznia:</b>
6	<ul style="list-style-type: none"> <li>• swobodnie operuje strukturami gramatycznymi określonymi w rozkładzie materiału oraz zna niektóre konstrukcje wykraczające poza jego ramy</li> <li>• z łatwością buduje spójne zdania proste i złożone, poprawne pod względem gramatycznym i logicznym</li> <li>• posiada bogaty zasób słownictwa, wykraczający poza program nauczania i potrafi go wykorzystać w praktyce</li> <li>• zna i stosuje w praktyce wyrażenia potoczne przedstawione w podręczniku i wiele wyrażen z innych źródeł, jak prasa, telewizja i internet</li> <li>• wykonuje starannie dodatkowe prace projektowe o wyjątkowych walorach językowych</li> <li>• bardzo chętnie wykonuje obowiązkowe i dodatkowe prace domowe wykraczające poza wymagany poziom</li> <li>• niezwykle aktywnie prezentuje swoje wiadomości i umiejętności podczas lekcji</li> </ul>
5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• swobodnie operuje strukturami gramatycznymi określonymi w rozkładzie materiału</li> <li>• buduje spójne zdania proste i złożone, poprawne pod względem gramatycznym i logicznym</li> <li>• zna słownictwo określone programem nauczania i potrafi je wykorzystać w praktyce</li> <li>• czasami wykonuje dodatkowe prace projektowe</li> <li>• zawsze prawidłowo wykonuje prace domowe i obowiązkowe prace projektowe</li> <li>• bardzo aktywnie uczestniczy w zajęciach</li> </ul>
4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• prawidłowo operuje większością struktur gramatycznych określonych w rozkładzie materiału</li> <li>• buduje zdania, które są na ogół spójne i poprawne pod względem gramatycznym i logicznym</li> <li>• zna większość słów i zwrotów określonych w programie i zazwyczaj poprawnie używa ich w praktyce</li> <li>• przeważnie prawidłowo wykonuje prace domowe i obowiązkowe prace projektowe</li> <li>• przeważnie chętnie uczestniczy w zajęciach</li> </ul>
3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zna i potrafi operować niektórymi prostymi strukturami gramatycznymi określonymi w rozkładzie materiału</li> <li>• buduje zdania, które nie zawsze są spójne – zdania zawierają błędy gramatyczne i logiczne, które czasami zakłócają sens przekazu</li> <li>• na ogół używa słownictwa odpowiedniego do zadania, choć w ograniczonym zakresie</li> <li>• nieregularnie wykonuje prace domowe i projektowe – prace zawierają błędy</li> <li>• rzadko aktywnie uczestniczy w lekcjach</li> </ul>
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• słabo zna struktury gramatyczne określone w rozkładzie materiału i ma problemy z wykorzystaniem ich w praktyce</li> <li>• zdania, które buduje, są mało zrozumiałe i na ogół niespójne pod względem</li> </ul>

2	<p>gramatycznym i logicznym – uczeń niechętnie przystępuje do samodzielnej pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• dysponuje bardzo ograniczonym słownictwem</li> <li>• potrzebuje pomocy nauczyciela przy wykonywaniu prostych zadań gramatycznych i leksykalnych</li> <li>• sporadycznie odrabia prace domowe i projektowe</li> <li>• nie uczestniczy aktywnie w zajęciach – nie zgłasza się do zadań, a zmuszany do odpowiedzi, popełnia wiele błędów</li> </ul>
1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nie opanował podstawowych zagadnień gramatycznych określonych w rozkładzie materiału</li> <li>• nie zna podstawowych słów i wyrażen</li> <li>• nie potrafi budować prostych zdań, nawet z pomocą nauczyciela</li> <li>• bardzo rzadko odrabia prace domowe lub projektowe i zawsze zawierają one błędy uniemożliwiające zrozumienie treści</li> </ul>

Skala ocen	<b>Czytanie</b> <b>Umiejętności ucznia:</b>
6	<ul style="list-style-type: none"> <li>• regularnie czyta dla przyjemności dodatkowe teksty takie jak: artykuły anglojęzyczne, komiksy, krótkie czytanki i książki w uproszonych wersjach</li> <li>• rozumie przeczytane teksty – z łatwością wybiera odpowiednie informacje z tekstu, rozumie kontekst sytuacyjny, bez problemu określa intencje autora</li> <li>• na podstawie przeczytanego tekstu potrafi bezbłędnie wykonać zadania sprawdzające każdego typu i potrafi zawsze uzasadnić swoją decyzję</li> <li>• zawsze ćwiczy w domu czytanie zadanych tekstów</li> <li>• technika czytania – czyta bezbłędnie również podczas lekcji (bez przygotowania)</li> <li>• podczas lekcji bardzo chętnie prezentuje swoje umiejętności z zakresu czytania</li> </ul>
5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• czyta dla przyjemności teksty zawarte w podręczniku i czasami czyta dla przyjemności teksty dodatkowe, np.: instrukcje do gier, czasopisma anglojęzyczne, książki w uproszonych wersjach</li> <li>• rozumie przeczytane teksty – potrafi wybrać właściwe informacje z tekstu, rozumie kontekst sytuacyjny, określa intencje autora</li> <li>• na podstawie przeczytanego tekstu potrafi wykonać zadania sprawdzające różnego typu, np.: ustalanie kolejności wydarzeń, udzielanie odpowiedzi na pytania, określanie prawdziwości zdań, i potrafi uzasadnić swoją decyzję</li> <li>• zawsze ćwiczy w domu czytanie zadanych tekstów</li> <li>• technika czytania – czyta prawidłowo</li> <li>• podczas lekcji chętnie prezentuje swoje umiejętności z zakresu czytania</li> </ul>
4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozumie ogólny sens przeczytanych tekstów, czasami popełnia błędy przy wyborze właściwych informacji z tekstu, zazwyczaj rozumie kontekst sytuacyjny, czasami ma problem z określeniem intencji autora</li> <li>• czasami popełnia błędy przy wykonywaniu zadań sprawdzających rozumienie tekstu typu: ustalanie kolejności wydarzeń, udzielanie odpowiedzi na pytania, określanie prawdziwości zdań; przeważnie potrafi uzasadnić swoją decyzję</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• przeważnie ćwiczy w domu czytanie zadanych tekstów</li> <li>• technika czytania – czyta popełniając nieliczne błędy</li> <li>• podczas lekcji raczej chętnie prezentuje swoje umiejętności z zakresu czytania</li> </ul>
3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nie rozumie całego tekstu, ale jest w stanie uchwycić jego ogólny sens, potrafi znaleźć tylko niektóre z potrzebnych informacji, nie zawsze rozumie kontekst sytuacyjny i ma problem z określeniem intencji autora</li> <li>• popełnia liczne błędy przy wykonywaniu prostych zadań sprawdzających bardziej szczegółowe rozumienie tekstu typu: ustalanie kolejności wydarzeń, udzielanie odpowiedzi na pytania, określanie prawdziwości zdań – czasami potrafi uzasadnić swoją decyzję</li> <li>• czasami ćwiczy w domu czytanie zadanych tekstów</li> <li>• technika czytania – czyta, popełniając liczne błędy</li> <li>• czasami zgłasza się do czytania podczas lekcji</li> </ul>
2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• z czytanego tekstu jest w stanie zrozumieć tylko pojedyncze wyrazy lub najprostsze zwroty</li> <li>• nawet z pomocą nauczyciela ma poważny problem z wykonaniem najprostszych zadań sprawdzających poziom zrozumienia ogólnego</li> <li>• przy wykonywaniu najprostszych zadań sprawdzających poziom zrozumienia szczegółowego, typu: ustalanie kolejności wydarzeń, określanie prawdziwości zdań – najczęściej zgaduje i nie potrafi uzasadnić swojej decyzji</li> <li>• sporadycznie ćwiczy w domu czytanie zadanych tekstów</li> <li>• technika czytania – czyta niechętnie, popełniając bardzo liczne błędy</li> </ul>
1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zwykle nie czyta tekstów zawartych w podręczniku</li> <li>• jeśli czyta, to nie rozumie sensu większości przeczytanego tekstu i nie potrafi skorzystać z żadnych zawartych w nim informacji</li> <li>• nawet z pomocą nauczyciela nie jest w stanie wykonać najprostszych zadań sprawdzających poziom zrozumienia tekstu</li> <li>• niekiedy rozumie jedynie pojedyncze wyrazy</li> <li>• nie ćwiczy w domu czytania zadanych tekstów</li> <li>• technika czytania – czyta bardzo niechętnie, popełniając bardzo liczne, rażące błędy, uniemożliwiające zrozumienie</li> </ul>

Skala ocen	Słuchanie Umiejętności ucznia:
6	<ul style="list-style-type: none"> <li>• potrafi zrozumieć ogólny sens różnorodnych rozmów opartych na materiałach anglojęzycznych wykraczających poza materiał zawarty w podręczniku takich jak: piosenki, filmy, proste skecze</li> <li>• rozumie wszystkie polecenia nauczyciela i potrafi właściwie na nie zareagować</li> <li>• potrafi z łatwością rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego</li> <li>• potrafi wydobyć szczegółowe informacje z tekstu słuchanego i właściwie na nie zareagować</li> <li>• na podstawie wysłuchanego tekstu potrafi bezbłędnie wykonać wszystkie zadania sprawdzające różnego typu – zawsze potrafi uzasadnić swój wybór</li> <li>• z łatwością rozróżnia dźwięki i intonację</li> <li>• bardzo aktywnie prezentuje swoje umiejętności z zakresu słuchania</li> </ul>

5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• potrafi zrozumieć ogólny sens różnorodnych rozmów opartych na materiałach anglojęzycznych zawartych w podręczniku</li> <li>• rozumie zdecydowaną większość poleceń nauczyciela i potrafi właściwie na nie zareagować</li> <li>• potrafi rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego</li> <li>• na podstawie wysłuchanego tekstu potrafi wykonać zadania sprawdzające typu: ustalanie kolejności wydarzeń, udzielanie odpowiedzi na pytania, określanie prawdziwości zdań, uzupełnianie tekstu z lukami, uzupełnianie tabelki brakującymi informacjami – uczeń potrafi uzasadnić swój wybór</li> <li>• rozróżnia dźwięki i intonację</li> <li>• aktywnie prezentuje swoje umiejętności z zakresu słuchania</li> </ul>
4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• potrafi zrozumieć sens większości różnorodnych rozmów opartych na materiałach anglojęzycznych zawartych w podręczniku</li> <li>• rozumie większość poleceń nauczyciela i zazwyczaj potrafi prawidłowo na nie zareagować</li> <li>• zazwyczaj potrafi rozpoznać uczucia i reakcje mówiącego</li> <li>• na podstawie wysłuchanego tekstu potrafi wykonać większość zadań sprawdzających typu: ustalanie kolejności wydarzeń, udzielanie odpowiedzi na pytania, określanie prawdziwości zdań, uzupełnianie tekstu z lukami, uzupełnianie tabelki brakującymi informacjami – zazwyczaj potrafi uzasadnić swoją decyzję</li> <li>• rozróżnia większość dźwięków</li> <li>• przeważnie aktywnie prezentuje swoje umiejętności z zakresu słuchania</li> </ul>
3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• potrafi zrozumieć sens niektórych rozmów opartych na materiałach anglojęzycznych zawartych w podręczniku</li> <li>• nie rozumie całego tekstu i nie jest w stanie zawsze uchwycić jego ogólny sens</li> <li>• nie zawsze rozumie polecenia nauczyciela i nie zawsze potrafi na nie odpowiednio zareagować</li> <li>• nie zawsze rozpoznaje uczucia i reakcje mówiącego</li> <li>• na podstawie wysłuchanego tekstu potrafi wykonać niektóre zadania sprawdzające typu: ustalanie kolejności wydarzeń, udzielanie odpowiedzi na pytania, określanie prawdziwości zdań, uzupełnianie tekstu z lukami, uzupełnianie tabelki brakującymi informacjami – popełnia przy tym błędy i nie zawsze jest w stanie uzasadnić swój wybór</li> <li>• mało aktywnie prezentuje swoje umiejętności z zakresu słuchania, ma problemy z koncentracją przy wykonywaniu zadań ze słuchu</li> </ul>
2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nie potrafi zrozumieć sensu większości rozmów opartych na materiałach anglojęzycznych zawartych w podręczniku</li> <li>• zwykle nie rozumie tekstu i nie jest w stanie uchwycić jego sensu</li> <li>• zwykle nie rozumie poleceń nauczyciela i nie potrafi na nie zareagować</li> <li>• sporadycznie rozpoznaje reakcje i uczucia mówiącego</li> <li>• na podstawie wysłuchanego tekstu ma poważny problem z wykonaniem zadań sprawdzających typu: ustalanie kolejności wydarzeń, udzielanie odpowiedzi na pytania, określanie prawdziwości zdań, uzupełnianie tekstu z lukami, uzupełnianie tabelki brakującymi informacjami – zwykle zgaduje, popełniając przy tym bardzo liczne błędy, potrzebuje pomocy</li> <li>• zwykle nie rozróżnia dźwięków</li> <li>• uczeń nie jest aktywny i nie koncentruje się podczas wykonywania zadań ze</li> </ul>



	słuchu
1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nawet z pomocą nauczyciela i kilkakrotnym powtarzaniu nagrania nie rozumie jakichkolwiek rozmów opartych na materiałach anglojęzycznych zawartych w podręczniku</li> <li>• nie rozumie żadnych poleceń nauczyciela, nawet najprostszych i z podpowiedziami</li> <li>• jest w stanie zrozumieć tylko pojedyncze wyrazy, lecz nie potrafi na ich podstawie zrozumieć ogólnego sensu wypowiedzi</li> <li>• nie rozpoznaje uczuć i reakcji mówiącego</li> <li>• błędnie rozwiązuje zadania sprawdzające rozumienie ze słuchu, nawet z pomocą nauczyciela</li> <li>• nie rozróżnia dźwięków</li> <li>• uczeń nie jest aktywny podczas zajęć, ponieważ nie rozumie tego, co słyszy</li> </ul>

<b>Skala ocen</b>	<b>Mówienie Umiejętności ucznia:</b>
6	<ul style="list-style-type: none"> <li>• swobodnie i bardzo chętnie wypowiada się na różne tematy, zachowując przy tym dużą dokładność językową i zasób słownictwa</li> <li>• poziom wypowiedzi wykracza poza wymagania programowe</li> <li>• ma bardzo dobrą wymowę i można go łatwo zrozumieć</li> <li>• w zadaniach komunikacyjnych jest zawsze bardzo aktywny i zaangażowany</li> <li>• w sposób naturalny i spontaniczny niezwykle chętnie wypowiada się na różne tematy</li> </ul>
5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• dość swobodnie i chętnie wypowiada się na różne tematy, zachowując przy tym dokładność językową</li> <li>• potrafi dość płynnie i bez zahamowań mówić na tematy określone w rozkładzie materiału</li> <li>• dysponuje pełnym zakresem słownictwa opisanym w rozkładzie materiału</li> <li>• ma prawidłową wymowę i można go łatwo zrozumieć</li> <li>• w zadaniach komunikacyjnych jest zawsze aktywny i zaangażowany</li> <li>• w sposób naturalny i spontaniczny bardzo chętnie wypowiada się podczas lekcji na różne tematy</li> </ul>
4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• mówi z lekkim wahaniem, dość spójnie, w miarę poprawnym językiem</li> <li>• dysponuje słownictwem wystarczającym do dość swobodnej interakcji w zakresie opisanym w rozkładzie materiału</li> <li>• można go zazwyczaj zrozumieć</li> <li>• potrafi włączyć się do rozmowy</li> <li>• w zadaniach komunikacyjnych jest raczej aktywny</li> <li>• na ogół w naturalny sposób chętnie wypowiada się podczas lekcji na różne tematy</li> </ul>
3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• uczeń mówi z wyraźnym wahaniem, raczej niespójnie i niepełnymi zdaniami</li> <li>• posługując się językiem, popełnia liczne błędy, które czasem zakłócają przekaz</li> <li>• wypowiada się tylko na wybrane zagadnienia opisane w rozkładzie materiału</li> <li>• w zadaniach komunikacyjnych jest rzadko aktywny, często ułatwia sobie pracę, posługując się językiem ojczystym</li> <li>• rzadko wypowiada się podczas lekcji, zapytany popełnia dużo błędów</li> </ul>

	językowych
2	<ul style="list-style-type: none"> <li>uczeń wypowiada się sporadycznie, nie z własnej inicjatywy</li> <li>popelnia wiele błędów uniemożliwiających zrozumienie</li> <li>czasami wypowiada jedynie pojedyncze słowa lub podstawowe zwroty</li> <li>czasami przy pomocy nauczyciela bierze udział w zadaniach komunikacyjnych, lecz na ogół nie jest aktywny, zwykle nie interesuje go praca zespołu, a nawet potrafi ją dezorganizować</li> <li>nie zabiera głosu w rozmowie</li> </ul>
1	<ul style="list-style-type: none"> <li>uczeń ma ogromny problem, aby wypowiedzieć się na jakikolwiek, nawet najprostszy temat, nawet przy pomocy nauczyciela</li> <li>wypowiadając się popelnia bardzo liczne błędy, przez co jego wypowiedź jest niezrozumiała, niespójna i nie zawsze na temat</li> <li>zwykle nie potrafi odpowiedzieć na krótkie, bardzo łatwe pytania nauczyciela nawet kierowany podpowiedziami z jego strony</li> <li>prawie nigdy nie zabiera głosu w rozmowie</li> </ul>

<b>Skala ocen</b>	<b>Pisanie</b> <b>Umiejętności ucznia:</b>
6	<ul style="list-style-type: none"> <li>wykonuje nieobowiązkowe prace pisemne – pisze dla przyjemności, np.: prowadzi pamiętnik, blog lub koresponduje z rówieśnikami z zagranicy</li> <li>pisze wypowiedzi pisemne bogate pod względem gramatyczno-leksykalnym</li> <li>pisze spójnie, bez błędów w pisowni i interpunkcji</li> <li>bardzo chętnie wykonuje zarówno pisemne prace projektowe zawarte w podręczniku, jak i te z dodatkowych źródeł</li> <li>poziom prac wykracza poza wymagany materiał</li> <li>bardzo chętnie wykonuje dodatkowe prace domowe, które wykraczają poza wymagany poziom</li> </ul>
5	<ul style="list-style-type: none"> <li>wyczerpująco wykonuje prace pisemne na tematy wyszczególnione w rozkładzie materiału</li> <li>potrafi w spójny sposób zorganizować swoją wypowiedź</li> <li>pisząc, wykorzystuje bogaty zasób środków gramatyczno-leksykalnych</li> <li>popelnia nieliczne, mało znaczące błędy w pisowni i interpunkcji</li> <li>chętnie wykonuje pisemne prace projektowe zawarte w podręczniku</li> <li>zawsze prawidłowo wykonuje prace domowe</li> </ul>
4	<ul style="list-style-type: none"> <li>prace pisemne są dość obszerne ale nie zawsze wyczerpujące</li> <li>wypowiedzi pisemne zawierają nieliczne błędy gramatyczno-leksykalne, które na ogół nie zakłócają przekazu</li> <li>pisze nie zawsze spójnie, czasami z błędami w pisowni i interpunkcji</li> <li>czasami wykonuje pisemne prace projektowe zawarte w podręczniku</li> <li>przeważnie wykonuje prawidłowo prace domowe</li> </ul>
3	<ul style="list-style-type: none"> <li>pisze prace pisemne, które są mało rozbudowane, nie zawsze na temat</li> <li>stosuje ograniczony zakres słownictwa i struktur językowych</li> <li>wypowiedzi pisemne zawierają liczne błędy gramatyczno-leksykalne, które niekiedy zakłócają przekaz</li> <li>tekst nie jest spójny, zawiera liczne błędy w pisowni i interpunkcji</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• czasami wykonuje prace domowe, które zawierają błędy</li> </ul>
2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• uczeń pisze sporadycznie i niechętnie</li> <li>• prace pisemne są ubogie w struktury gramatyczno-leksykalne</li> <li>• pisanie prac sprawia mu duże trudności, nawet z pomocą nauczyciela</li> <li>• pisze niespójne, z dużą ilością błędów językowych, które bardzo często zakłócają przekaz</li> <li>• teksty są źle zorganizowane i chaotyczne</li> <li>• popełnia szereg błędów przy przepisywaniu z tablicy</li> <li>• rzadko odrabia prace domowe</li> </ul>
1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi wypowiedzieć się pisemnie na większość tematów zawartych w rozkładzie materiału</li> <li>• jeśli pisze, to jego prace są nieczytelne lub zawierają tak dużo błędów gramatyczno-leksykalnych, że przekaz staje się niezrozumiały</li> <li>• ma problemy przy przepisywaniu z tablicy</li> <li>• teksty są bardzo źle zorganizowane i chaotyczne</li> <li>• zwykle nie prowadzi zeszytu bądź robi to w sposób bardzo niedbały</li> <li>• nie odrabia nawet najprostszyc prac domowych – jeśli je wykona, obfitują one w rażące błędy, które uniemożliwiają zrozumienie treści</li> </ul>

Opracowanie:  
Grażyna Czapula  
Katarzyna Kozłowska

#### 4. Sprawdziany

Progi procentowe należy ustalić zgodnie z wytycznymi WSO – będą się one zatem różnić w zależności od szkoły. Poniższa tabela ilustruje przykładowy podział punktacji z testów/sprawdzianów, odpowiednio do oceny.

<b>%</b>	95-100	85-94	70-84	50-69	31-49	0-30
<b>Ocena</b>	celujący	bardzo dobry	dobry	dostateczny	dopuszczający	niedostateczny

### **Uwaga!**

W przypadku uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub specyficznymi trudnościami w uczeniu się należy dostosowywać sprawdziany i testy indywidualnie, do konkretnych potrzeb i możliwości psychofizycznych i edukacyjnych tych uczniów. Wymagania edukacyjne w stosunku do nich powinny być ustalone na takim poziomie, by byli w stanie im sprostać, ale jednocześnie by skłaniały ich do przewyższania trudności i motywowały do dalszej pracy.

### **Pilność/zaangażowanie ucznia**

Oceniane są w sposób opisowy, ze szczególnym uwzględnieniem wkładu pracy ucznia proporcjonalnie do jego zdolności i możliwości.

### **Raport**

Proponujemy, aby na koniec każdego semestru uczeń otrzymał krótki raport z informacją o postępach, uwzględniający wyżej wymienione obszary aktywności, oceny cząstkowe i ocenę końcową. Poniżej zamieszczony został wzór takiego raportu.

Imię i nazwisko ucznia .....	Oceny częstkowe	Średnia ocen częstkowych .....
Klasa .....	Komentarz	
Słownictwo		
Gramatyka		
Słuchanie		
Mówienie / Wymowa		
Czytanie		
Pisanie		
Zeszyt / Zeszyt ćwiczeń		
Praca domowa		
Praca grupowa / Praca projektowa		
Umiejętność samodzielnego uczenia się		
Sprawdziany / Testy / Kartkówki		
Pilność, zaangażowanie		
Ocena na koniec półrocza / roku		
...../.....	..... Data	..... Podpis nauczyciela

## 5. Ocenianie kształtujące

**Ocenianie kształtujące** nazywane jest także ocenianiem pomagającym się uczyć, a to dlatego, że zachęca zarówno nauczyciela, jak i uczniów do kontrolowania **procesu** uczenia się, a nie jego mniej lub bardziej wymiernych efektów. W kształtującym podejściu do oceniania, nauczyciel pokazuje uczniom cel i kierunek nauki, naprowadza, wspiera i obserwuje, w zamian przekazując dzieciom informację zwrotną pomagającą im poprawić swoje błędy i doskonalić umiejętności.

W niniejszym programie omówimy krótko cztery kluczowe, z punktu widzenia oceniania uczniów przez nauczyciela anglistę, elementy:

- kryteria oceniania, czyli NACOBZU,
- informację zwrotną,
- ocenę koleżeńską,
- samoocenę.

## NACOBEMU, czyli kryteria oceniania

Uczniowie mają prawo wiedzieć, czego będzie wymagał od nich nauczyciel i jakie aspekty danego zadania będą podlegały ocenie. Dlatego niezwykle ważne jest ustalanie i podawanie uczniom kryteriów oceny, zwanych „nacobemu”, czyli na co będziemy zwracać uwagę. Informacja ta powinna być bardzo konkretna, tak aby uczeń sam mógł ocenić, czy opanował dany materiał w wystarczającym stopniu. Sugerujemy, aby każda lekcja i każdy sprawdzian były poprzedzone podaniem uczniom kryteriów sukcesu. Kryteria sukcesu to krok ku zbudowaniu takiej relacji uczeń-nauczyciel, w której nauczyciel chce uczniowi pomóc się nauczyć. I najważniejsze – nauczyciel powinien oceniać TYLKO to, co podane zostało w kryteriach sukcesu. Raz zawiedzione zaufanie uczniów może być ciężko odbudować.

## Informacja zwrotna

Z punktu widzenia nauczyciela-anglisty, zorientowanego na proces doskonalenia umiejętności językowych, informacja zwrotna jest kluczowym elementem oceniania kształtującego. Rozwijając umiejętności językowe, uczniowie muszą podejmować liczne próby komunikacji w języku obcym i powinni mieć prawo popełnić błąd – muszą wiedzieć, że za błąd nie zostaną ukarani – że podjęcie próby, choćby nieudanej, zostanie docenione i wykorzystane jako wskazówka do dalszej nauki. W tym celu efektywnym narzędziem jest konstruktywna i wspierająca informacja zwrotna, dzięki której uczeń wie, jak poprawić popełniony błąd i w jakim kierunku dążyć, aby osiągnąć zamierzony cel.

W nauczaniu przedmiotowym pełna informacja zwrotna powinna optymalnie zawierać cztery elementy: wskazanie dobrych elementów w pracy ucznia, odnotowanie elementów pracy, które wymagają poprawy, zamieszczenie wskazówek, w jaki sposób poprawić pracę oraz zasugerowanie, w jakim kierunku pracować dalej. Mając jednakże na uwadze specyfikę nauczania języka obcego, warto nieco uprościć formę informacji zwrotnej, ograniczając ją do trzech elementów:

- co jest **dobrze** ( + + )
- co **wymaga poprawy** ( - )
- jak **poprawić pracę**, nad czym dalej pracować ( ↗ )

Należy pamiętać, że informacja zwrotna powinna być przede wszystkim motywująca, dlatego uwag pozytywnych powinno być więcej niż tych krytycznych, tak aby uczeń miał poczucie, że nauczyciel docenia jego wkład pracy i osiągnięcia, choćby niewielkie. Po komentarzach pozytywnych należy wskazać obszary, które uczeń powinien udoskonalić. Ważne, żeby ta krytyka była precyzyjna i konstruktywna, tak aby uczeń wiedział, że wskazanie błędów to nie reprimenda, po której może spodziewać się kary, lecz nieodłączny element rozwoju. Dlatego też zaraz po słowach krytyki powinny pojawić się wskazówki, jak niedoskonałe obszary pracy uczeń może poprawić. Ten trzeci element informacji zwrotnej, który odróżnia ją od oceny opisowej, jest kluczowy w ocenianiu zorientowanym na proces: nadaje sens uczeniu i uczeniu się poprzez wskazanie uczniowi kierunku dalszego działania.

## Ocena koleżeńska

Współpracowanie i udzielanie oceny koleżeńskiej to umiejętności, które uczniowie rozwijają powoli i niekoniecznie z przekonaniem od samego początku, stąd musimy uzbroić się w cierpliwość, aby dostrzec pożądane efekty. Wzajemne ocenianie się przez uczniów to także sposób oceniania, w którym nie da się w pełni wyeliminować subiektywizmu w ocenie koleżeńskiej (podobnie jak nie jest w 100% obiektywna ocena nauczyciela wobec ucznia). Pomocne w tym względzie są ściśle wyznaczone, jednoznaczne kryteria, w oparciu o które uczniowie wzajemnie się oceniają. Drugim, niezbędnym uwarunkowaniem efektywnego działania oceny koleżeńskiej jest atmosfera życzliwości panująca w klasie; wypracowanie w danej grupie uczniów wzajemnego zaufania, wsparcia oraz otwartości na uwagi ze strony rówieśników. Sugerujemy przypominanie uczniom, że oceniając innych, pomagają sobie nawzajem w nauce.

## Samoocena

Nauczenie dzieci właściwego podejścia do samooceny jest wyzwaniem: trudność polega na przekonaniu ucznia, że ocena samego siebie nie powinna być samokrytyką, a raczej uświadomieniem sobie przede wszystkim tego, co już wiem, co umiem. Analogicznie jak w informacji zwrotnej, sugerujemy, aby zachęcać uczniów najpierw do znalezienia swoich mocnych stron, a dopiero potem do zastanowienia się, czy są obszary, nad którymi uczeń powinien popracować, aby uzupełnić pewne braki, udoskonalić te lub inne umiejętności. Podobnie jak w ocenie koleżeńskiej, punktem wyjścia do samooceny powinny być precyzyjnie sformułowane kryteria sukcesu, do których uczeń może się odnieść, oceniając własną pracę.

W niniejszym programie nauczania proponujemy dwa proste sposoby zachęcenia uczniów do samooceny:

- **technika świateł drogowych** – oceniając swoją pracę, uczeń przy każdym jej elemencie, zaznacza zrealizowanie danego kryterium odpowiednim kolorem:
  - zielonym, jeśli zadanie było dla niego łatwe,
  - żółtym, jeśli miał wątpliwości podczas jego wykonania,
  - czerwonym, jeśli sprawiło mu trudność.
- **technika zdań podsumowujących** – oceniając swoją pracę, uczeń krótkimi zdaniami podsumowuje, jakie elementy zadania były dla niego łatwe, jakie sprawiły mu trudność, itd. Sugerujemy wprowadzenie kilku początków takich zdań, aby ułatwić uczniom dokonanie samooceny, np.:
  - *I think I did well/badly...*
  - *I enjoyed...*
  - *I think ... was really/quite easy/difficult.*

## B. Ocena pracy nauczyciela

Ocenić podlega nie tylko praca ucznia, ale również nauczyciela. Oczekujemy od uczniów, aby zastanawiali się nad własnym procesem uczenia się, i tego samego musimy zatem

wymagać od siebie. Zachęcamy do refleksji nad swoją pracą. Najlepiej po każdej lekcji zadać sobie poniższe pytania:

1. Czego nauczyli się dziś moi uczniowie?	.....
2. Czy ćwiczenia były urozmaicone?	TAK/NIE
3. Czy uwzględniali różne style uczenia się i różne predyspozycje uczniów?	TAK/NIE
4. Czy każdy uczeń miał szansę zdobyć nową wiedzę, udoskonalić swoje umiejętności?	TAK/NIE
5. Czy lekcja była atrakcyjna dla uczniów?	TAK/NIE
6. Czy zrealizowała postawione cele?	TAK/NIE
7. Czy byłem / byłam sprawiedliwy / sprawiedliwa?	TAK/NIE

Ponadto we właściwej ocenie swojej pracy, zastosowanych metod i ich efektów pomocne są:

- obserwacja pracy uczniów na lekcji i osiągnięte przez nich wyniki;
- luźne rozmowy z uczniami na temat technik i zadań stosowanych przez nauczyciela;
- samoobserwacja – np. nagranie swojej lekcji na kasecie wideo (lub DVD) i analiza jej przebiegu;
- ankieta przeprowadzona wśród uczniów i omówienie jej z nimi;
- hospitacja koleżeńska lub dyrektora szkoły i rozmowa pohospitacyjna;
- obserwowanie lekcji innych nauczycieli i porównywanie ich ze swoim stylem prowadzenia lekcji.

Samoocena pracy nauczyciela oraz jej ocena dokonana przez innych to nie wszystko. Nowoczesny nauczyciel zawsze dąży do doskonalenia własnego warsztatu pracy. Dlatego warto studiować publikacje metodyczne, korzystać z nauczycielskich forów dyskusyjnych w internecie i korzystać z warsztatów, konferencji i szkoleń oferowanych przez ośrodki metodyczne i wydawnictwa. Kalendarz bieżących szkoleń wydawnictwa Macmillan znajduje się na stronie [www.macmillan.pl](http://www.macmillan.pl). Serdecznie zapraszamy.

Zachęcamy również do lektury metodycznej z bogatej oferty wydawnictwa Macmillan. Szczególnie polecamy:

- *AN A-Z OF ELT*, Scott Thornbury
- *LEARNING TEACHING*, Jim Scrivener
- *TEACHING PRACTICE*, Roger Gower, Diane Phillips i Steve Walters
- *BEYOND THE SENTENCE*, Scott Thornbury
- *SOUND FOUNDATIONS*, Adrian Underhill
- *UNCOVERING GRAMMAR*, Scott Thornbury
- *TEACHING READING SKILLS IN A FOREIGN LANGUAGE*, Christine Nutall
- *DISCOVER ENGLISH*, Rod Bolitho i Brian Tomlinson
- *UNCOVERING CLIL*, Peeter Mehisto, Maria Jesus-Frigols, David Marsh
- *BLENDED LEARNING*, Pete Sharma, Barney Barret